

มานุษยวิทยา สังคมและ วัฒนธรรม

แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา และสาระสำคัญ
ด้านมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม ฉบับสมบูรณ์

ผู้เขียน : สร.ดร. กิยวรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ

 EYPERNET
Network of Experts
for Training and
Development

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
สารบัญ	5
บทนำ	11
บทที่ 1 : มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Anthropology)	15
ประวัติความเป็นมา	15
วิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	20
มานุษยวิทยาสังคมและมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	25
บทที่ 2 : วัฒนธรรม (Culture)	31
ความหมาย	31
❖ วิเคราะห์การใช้ความหมายของวัฒนธรรมของสังคมไทย	36
❖ ข้อเสนอแนะในการตีความของคำว่า "วัฒนธรรม"	37
ลักษณะของวัฒนธรรม	40
❖ พฤติกรรมหลากหลายของมนุษย์	42
❖ ประเภทของวัฒนธรรม	43
ขอบข่ายและปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม	44
❖ ธรรมชาติกับวัฒนธรรม	44
❖ รูปแบบของวัฒนธรรม	47
❖ วัฒนธรรมอุดมการณ์และวัฒนธรรมตามความเป็นจริง	48
❖ วัฒนธรรมใหญ่และวัฒนธรรมย่อย	49
❖ วัฒนธรรมสัมพัทธ์	50
❖ อุดมคติทางวัฒนธรรม	51
❖ Superorganic	52
❖ วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ	53
❖ เขตวัฒนธรรม	54
❖ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม	55
❖ วัฒนธรรมสัมผัส	59

	หน้า
❖ การหยิบยืมทางวัฒนธรรม	60
❖ การผสมผสานทางวัฒนธรรม	60
❖ การกลืนกลายทางวัฒนธรรม	62
❖ การปลูกฝังวัฒนธรรม	63
❖ การรับวัฒนธรรมใหม่	64
❖ ความล่าช้าทางวัฒนธรรม	65
❖ การช็อกทางวัฒนธรรม	66
❖ ช่องว่างทางวัฒนธรรม	67
❖ พัฒนาการของวัฒนธรรม	68
บทที่ 3 : ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	71
(Theories in Cultural Anthropology)	
ทฤษฎีวิวัฒนาการ	73
❖ ข้อบกพร่องของทฤษฎีวิวัฒนาการของ Tylor และ Morgan	78
❖ สำนักแนวคิดทางวิวัฒนาการ	81
ทฤษฎีประวัติศาสตร์	81
ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม	85
❖ หลักของการแพร่กระจาย	85
❖ สำนักของแนวคิดทางการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม	86
ทฤษฎีหน้าที่นิยม	94
❖ นิยาม	94
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม	97
ทฤษฎีโครงสร้างทางวัฒนธรรม	101
ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรม	105
ทฤษฎีวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ	107
❖ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ	107
ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม	110
❖ แนวความคิดของ Steward ในเรื่องนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม	111
ทฤษฎีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	112

บทที่ 4 : การศึกษาและวิจัยทางมานุษยวิทยา	115
(Anthropological Study and Research)	
ความเข้าใจผิดที่เกี่ยวกับงานวิจัยทางมานุษยวิทยา	115
ลักษณะของงานวิจัยทางมานุษยวิทยา	118
❖ การวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	123
❖ ประเภทของข้อมูลในการวิจัยแบบกรณีศึกษา	130
❖ ข้อแตกต่างระหว่างการวิจัยทั่วๆ ไปกับการวิจัยแบบกรณีศึกษา	131
❖ วิธีการที่ใช้ในกรณีศึกษา	131
บทที่ 5 : มานุษยวิทยาเศรษฐกิจ (Economic Anthropology)	133
ความหมายของมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ	136
ลักษณะของมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ	142
องค์ประกอบของมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ	143
ผู้ศึกษามานุษยวิทยาเศรษฐกิจที่สำคัญๆ	147
บทที่ 6 : การจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยา	151
(Social Organization in Anthropology)	
วัตถุประสงค์ของการจัดระเบียบทางสังคม	152
การจัดระเบียบทางสังคม คืออะไร ?	152
กฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบทางสังคมมาจากไหน ?	155
ความแตกต่างระหว่างการจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยา และทางสังคมวิทยา	156
ที่มาและการจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยาในกรอบทฤษฎีต่างๆ	159
แนวความคิดตามกรอบทฤษฎีที่มีผลต่อการจัดระเบียบทางสังคม	166
❖ วิธีการศึกษา	167
บทที่ 7 : ครอบครัว การแต่งงาน และเครือญาติ	169
(Family, Marriage and Kinship Systems)	
ครอบครัวขยาย	170
❖ องค์ประกอบของครอบครัวขยาย	171
❖ ลักษณะของความสัมพันธ์ในสังคมครอบครัวขยาย	172

	หน้า
❖ ข้อดีและข้อเสียของครอบครัวขยาย	173
❖ การเปลี่ยนรูปของครอบครัวขยาย	174
ครอบครัวเดี่ยว	174
❖ องค์ประกอบ	175
❖ ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวเดี่ยว	175
❖ หน้าที่ของครอบครัวเดี่ยว	176
❖ ครอบครัวเดี่ยวเป็นรูปแบบของครอบครัวสมัยใหม่จริงหรือ ?	178
❖ ครอบครัวเดี่ยวในความเป็นจริงของมานุษยวิทยา	179
❖ ข้อดี-ข้อเสียของครอบครัวเดี่ยว	180
การแต่งงาน	180
❖ วัตถุประสงค์ของการแต่งงาน	181
❖ ลักษณะของกลุ่มที่จะแต่งงานด้วย	183
❖ การแต่งงานในหมู่เครือญาติ	185
กฎเกี่ยวกับจำนวนคู่ครอง	190
กฎเกณฑ์เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	191
ระบบเครือญาติ	193
❖ หลักของความสัมพันธ์แบบเครือญาติ	194
❖ วัตถุประสงค์ของการนับญาติ	195
❖ ประเภทของการนับญาติ	196
การสืบทอด	196
❖ กฎเกณฑ์ในการสืบทอด	197
บทที่ 8 : มานุษยวิทยาการปกครอง (Political Anthropology)	199
ความสัมพันธ์ของคนในสังคม	200
ความหมายของมานุษยวิทยาการปกครอง	204
วิวัฒนาการของมานุษยวิทยาการปกครอง	205
คำจำกัดความของศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางการเมืองและการปกครอง	207
การวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองการปกครองของสังคมในระดับพื้นฐาน	211

ความแตกต่างระหว่างมานุษยวิทยาการปกครองและรัฐศาสตร์	217
❖ โครงสร้างของชุมชนการเมือง	218
❖ การเปรียบเทียบระหว่างมานุษยวิทยาการปกครอง กับการปกครองสมัยใหม่	232
บทที่ 9 : มานุษยวิทยาศาสนา (Anthropology of Religion)	237
ศาสนา : เหตุผลหรือความมั่งงาย	240
วัตถุประสงค์ของการมีศาสนา	241
องค์ประกอบของศาสนา	242
ประเภทของศาสนา	242
หน้าที่ของศาสนา	246
บทที่ 10 : การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change)	247
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	248
รูปแบบและองค์ประกอบที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	250
การจัดระบบและการรักษารูปแบบวัฒนธรรม	252
พฤติกรรมตามบุคลิกภาพ และสภาวะจิตใจไว้น่าใจ	253
ขบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	254
สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	255
กลไกของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	255
❖ สาเหตุของการเกิดขบวนการรับวัฒนธรรมใหม่	259
นวัตกรรม	261
ปัจจัยในการรับนวัตกรรม	262
ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	265
บทที่ 11 : มานุษยวิทยาประยุกต์ (Applied Anthropology)	269
บทนำ	269
❖ ที่มาของศาสตร์สาขามานุษยวิทยาประยุกต์	270
มานุษยวิทยาประยุกต์คืออะไร	271
❖ ประวัติความเป็นมาของศาสตร์ทางแขนงมานุษยวิทยาประยุกต์	277

	หน้า
จรรยาบรรณ	281
วิธีการทางมานุษยวิทยาประยุกต์	283
กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมานุษยวิทยาประยุกต์	284
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานมานุษยวิทยาประยุกต์	287
แนวโน้มของศาสตร์แขนงมานุษยวิทยาประยุกต์โดยทั่วไป	290
❖ แนวโน้มของงานมานุษยวิทยาประยุกต์ในประเทศไทย	292
การใช้งานมานุษยวิทยาประยุกต์	294
บรรณานุกรม	298